

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

PUBLIC PARTICIPATIONS IN THE LOCAL DEVELOPMENT PLAN OF BANKROD TOWN MUNICIPALITY, BANG PA-IN DISTRICT, PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

นภรัตน์ ไวยวิเชียร, อภิชาติ พานสุวรรณ*

Napharat Waivichian, Apichat Pansuwan*

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Master of Public Administration, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: apichat_asm@hotmail.com

*Tel: 094-9782426

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีชื่อในทะเบียนราษฎรในพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านกรด จำนวน 15,339 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ ได้จำนวน 390 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับ เท่ากับ 0.965 สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรดแตกต่างกัน และ 3) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านเวทีประชาคมและช่องทางออนไลน์ พร้อมทั้งสนับสนุนบทบาทในการพัฒนาชุมชนและทรัพยากรให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมถึงบูรณาการความร่วมมือในการปรับปรุงภูมิทัศน์ และเปิดโอกาสให้ประชาชนตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงาน

คำสำคัญ: การปกครองท้องถิ่น, การมีส่วนร่วมของประชาชน, แผนพัฒนาท้องถิ่น, เทศบาลเมืองบ้านกรด

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the level of public participation in the local development plan of Bankrod town municipality, 2) compare the public participation in the local development plan of Bankrod town municipality classified by personal data, and

3) propose the public participation in the local development plan of Bankrod town municipality. The study was divided into 2 steps. The first step was quantitative research, The population consisted of residents aged 18 years and above who are registered in the household registration system of Bankrod town, totaling 15,339 people. The sample size was calculated using Yamane's formula, resulting in 390 respondents. The research instrument was a questionnaire, which had an IOC value ranging from 0.67 to 1.00, and the overall Cronbach's alpha coefficient was 0.965. The statistical methods used included percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA. And the second step was qualitative research, the key informants included 11 people selected by purposive sampling method. The research instrument was a semi-structured interview and the data was analyzed by content analysis. The results of the research were as follows: 1) the level of public participation in the local development plan was at the highest level, 2) people with different genders, ages, occupations, education levels, and incomes had different levels of participation in the local development plan of Bankrod town municipality, and 3) the guidelines for public participation in the preparation of local development plans revealed that public participation should be promoted through community forums and online channels, along with supporting residents' roles in community development and resource management to ensure comprehensive coverage in all areas. It should also include the integration of cooperation in landscape improvement and provide opportunities for the public to monitor the transparency of administrative operations.

Keywords: Local Government, Public Participation, Local Development Plan, Bankrod Town Municipality

บทนำ

แผนพัฒนาท้องถิ่นมีพื้นฐานมาจากพระราชบัญญัติการจัดทำแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยทำหน้าที่เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานทั้งในระยะสั้น กลาง และยาว ครอบคลุมมิติต่าง ๆ อย่างรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ หรือสังคม ทั้งนี้ การจัดทำแผนดังกล่าวจะไม่อาจบรรลุผลสำเร็จได้ หากปราศจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นกลไกประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีบทบาทในฐานะผู้กำหนดทิศทางร่วมในการพัฒนาพื้นที่ของตน (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542, 2542)

การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความชอบธรรมและความยั่งยืนของแผนพัฒนาท้องถิ่น เพราะจะช่วยให้แผนงานต่าง ๆ สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ และสามารถตอบโจทย์ปัญหาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการมีส่วนร่วมสามารถที่จะช่วยปกป้องเสรีภาพของประชาชน ทำให้มั่นใจได้ว่าจะเกิดความเป็นธรรมและความเท่าเทียม ตลอดจนการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนเป็นจริง สิ่งนี้ก็ถือได้ว่าเป็นเรื่องของความสัมพันธ์จะทำให้ประชาธิปไตยก้าวหน้า (Nabatchi, T. & Leighninger, M., 2015) ในส่วนของกรอบกฎหมายโดยมีพระราชบัญญัติการจัดทำแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำแผนพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การจัดลำดับความสำคัญของโครงการ ไปจนถึงการพิจารณาวางแผนและการติดตามประเมินผล (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542, 2542) นอกจากนี้ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ยังระบุชัดเจนว่าการบริหารราชการของเทศบาล

ต้องดำเนินการโดยยึดหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564) ในทางปฏิบัติ กลไกและวิธีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในบางพื้นที่ยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้การมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้

บริบทของเทศบาลเมืองบ้านกรวด การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการประชาคมในระดับหมู่บ้านและระดับชุมชน เพื่อให้แผนสะท้อนปัญหาและความต้องการของพื้นที่อย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างความโปร่งใส ความเข้าใจร่วม และความรู้สึกเป็นเจ้าของแผนของประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้การขับเคลื่อนนโยบายและโครงการพัฒนามีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน (กาญจนา กันหมุด, 2569) ในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนยังคงกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มเดิม ขณะที่ชุมชนเมืองขยายตัวและโครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมและหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ (นราธร ทองมี, 2569)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแนวทางให้เทศบาลเมืองบ้านกรวดนำข้อมูลไปสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีชื่อในทะเบียนราษฎรในพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 15,339 คน (สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองบ้านกรวด, 2568) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีชื่อในทะเบียนราษฎรในพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 390 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) กำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .05 และทำการสุ่มตัวอย่างชั้นภูมิแบบเป็นสัดส่วนจากประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีชื่อในทะเบียนราษฎรในพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 11 หมู่บ้าน โดยใช้สูตร ดังนี้ จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีชื่อในทะเบียนราษฎรในพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านกรวดอำเภอบางปะอิน = $(\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน}) / \text{จำนวนประชากรทั้งหมด}$ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม จำนวน 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ โดยมีลักษณะคำตอบ

เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วยด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยมีลักษณะคำตอบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ ระดับ 5 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด) ระดับ 4 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก) ระดับ 3 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง) ระดับ 2 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย) และระดับ 1 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนค่าเฉลี่ย และแปลความหมาย ดังนี้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2545) คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด) คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก) คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง) คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย) และคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 (การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.67 - 1.00 จากนั้นจึงนำไปทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับ เท่ากับ 0.965 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2569 สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว หากพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มสายงานผู้บริหารของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (นายกเทศมนตรีเมืองบ้านกรวด และปลัดเทศบาลเมืองบ้านกรวด) จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มสายงานผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 1 คน (นักวิเคราะห์นโยบายและแผน) กลุ่มที่ 3 กลุ่มประชาชน (ผู้เข้าร่วมประชาคม) จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้นำชุมชน (ผู้นำชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองบ้านกรวด) จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของภาษา เนื้อหา ประเด็นคำถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2569 ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล (Validity) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาเรียบเรียงและตีความ ก่อนนำผลที่ได้กลับไปตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูลอีกครั้ง เพื่อยืนยันความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ภาพรวมของระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .74) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .63) ประเด็นท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการของท่านให้เทศบาลเมืองบ้านกรวด เพื่อนำไปพัฒนาหมู่บ้าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/ กิจกรรม ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = .73) ประเด็นท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อใช้ในการทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .86) ประเด็นท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมได้ผลประโยชน์จากโครงการด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต และด้านการมีส่วนร่วมในการ

ติดตามประเมินผล ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .87) ประเด็นท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสการบริหารงานของเทศบาลเมืองบ้านกรวด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบข้อมูลผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แสดงข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล n = 390

การมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่น	ปัจจัยส่วนบุคคล									
	เพศ		อายุ		อาชีพ		ระดับการศึกษา		รายได้	
	F	ig.	F	ig.	F	ig.	F	ig.	F	ig.
การตัดสินใจ	3.08	.05*	9.58	.00*	15.16	.00*	11.74	.00*	7.88	.00*
การดำเนินการ	4.92	.01*	13.98	.00*	9.15	.00*	16.82	.00*	3.80	.01*
ผลประโยชน์	3.63	.03*	4.71	.01*	10.00	.00*	3.65	.01*	5.44	.00*
การติดตามประเมินผล	4.95	.01*	18.54	.00*	16.79	.00*	12.92	.00*	6.58	.00*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ในทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา n = 390

เพศ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด							
	การตัดสินใจ		การดำเนินการ		ผลประโยชน์		การติดตามประเมินผล	
	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง
1. ชาย	4.41	1, 2 > 3	4.39	1, 2 > 3	4.55	1 > 2	4.42	1, 2 > 3
2. หญิง	4.41		4.28		4.22		4.21	
3. เพศทางเลือก	3.97		3.69		4.19		3.60	

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มเพศชายและกลุ่มเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล สูงกว่ากลุ่มเพศทางเลือก นอกจากนี้ กลุ่มเพศชายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ สูงกว่ากลุ่มเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา n = 390

อายุ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น							
	การตัดสินใจ		การดำเนินการ		ผลประโยชน์		การติดตามประเมินผล	
	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง
1. ต่ำกว่า 30 ปี	4.33	2 > 1,3	4.10	2 > 1, 3	4.31	1, 2 > 3	4.01	2 > 1, 3
2. 30 - 45 ปี	4.53		4.47		4.37		4.47	
3. 46 - 60 ปี	4.21		4.08		4.06		3.92	

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มอายุระหว่าง 30 - 45 ปี มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล สูงกว่ากลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี และกลุ่มอายุระหว่าง 46 - 60 ปี นอกจากนี้ กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี และกลุ่มอายุระหว่าง 30 - 45 ปี มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ สูงกว่ากลุ่มอายุระหว่าง 46 - 60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD ระหว่างอาชีพกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา n = 390

อาชีพ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น							
	การตัดสินใจ		การดำเนินการ		ผลประโยชน์		การติดตามประเมินผล	
	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง
1. เกษตรกร	4.25	1 > 4	4.13	2, 3, 6, 7 > 4	4.28	1, 2, 3, 5, 6 > 4	4.15	1, 2, 3, 6, 7 > 4, 5
2. รับจ้างทั่วไป	4.50	1 < 6	4.28	1, 2, 3 < 6	4.15	2, 3, 7 < 5, 6	4.26	
3. ค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว	4.40	2, 3, 6, 7 > 4, 5	4.13		4.16		4.17	1, 2, 3 < 6, 7
4. พนักงานบริษัทเอกชน	3.85		3.81		3.77		3.50	
5. นักเรียน/ นักศึกษา	4.00		4.25		4.75		3.40	
6. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	4.62		4.56		4.63		4.54	
7. อื่น ๆ	4.47		4.33		4.11		4.76	

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสูงกว่ากลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน แต่น้อยกว่ากลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สูงกว่ากลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน และกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา ส่วนกลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการสูงกว่ากลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน กลุ่มเกษตรกรกลุ่มรับจ้างทั่วไป และกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อยกว่ากลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา และกลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์สูงกว่ากลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน นอกจากนี้ กลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์น้อยกว่ากลุ่มนักเรียน/นักศึกษา และกลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ส่วนกลุ่มเกษตรกร กลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล สูงกว่ากลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน และกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา โดยกลุ่มเกษตรกร กลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลน้อยกว่ากลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา n = 390

ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น							
	การตัดสินใจ		การดำเนินการ		ผลประโยชน์		การติดตามประเมินผล	
	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง
1. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	3.40	1, < 2, 3, 4, 5	2.85	1, < 2, 3, 4, 5	3.60	1, < 2, 3, 4, 5	2.72	1, < 2, 3, 4, 5
2. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	4.46	3, 5 > 4	4.35	2 < 4	4.35	2, 3, 4 < 5	4.36	2, 3, 4 < 5
3. ระดับ ปวส./อนุปริญญา	4.60		4.52	3, 5 > 4	4.30		4.48	
4. ระดับปริญญาตรี	4.32		4.20		4.23		4.11	
5. สูงกว่าระดับปริญญาตรี	4.82		4.86		4.95		4.71	

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล น้อยกว่ากลุ่มระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. หรือสูงกว่า นอกจากนี้ กลุ่มระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. กลุ่มระดับ ปวส./ อนุปริญญา และกลุ่มระดับปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลน้อยกว่ากลุ่มที่การศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ส่วนกลุ่มปวส./ อนุปริญญา และกลุ่มที่การศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ สูงกว่ากลุ่มระดับปริญญาตรี และกลุ่มระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการน้อยกว่ากลุ่มที่การศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา n = 390

รายได้	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น							
	การตัดสินใจ		การดำเนินการ		ผลประโยชน์		การติดตามประเมินผล	
	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง	$\bar{X}$	คู่ที่ต่าง
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	5.00	1 > 2, 3, 4	5.00	1 > 2, 3, 4	5.00	1, 2 > 3, 4	5.00	1 > 2, 3, 4
2. 5,000-10,000 บาท	4.32	3 > 2, 4	4.33		4.47		4.27	2, 3 > 4
3. 10,001-20,000 บาท	4.49		4.26		4.21		4.28	
4. มากกว่า 20,000 บาท	4.19		4.17		4.10		3.90	

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล สูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 5,000 บาทขึ้นไป นอกจากนี้ กลุ่มที่มีรายได้

10,001 - 20,000 บาท มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้ 5,000 - 10,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท ส่วนกลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ สูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 10,000 บาท และ กลุ่มที่มีรายได้ 5,000 - 20,000 บาท มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล สูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 11 ท่าน ได้ทำการวิเคราะห์และสรุปภาพรวม โดยสามารถสรุปแนวทางการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุม ผ่านช่องทางที่หลากหลายทั้งออฟไลน์และออนไลน์ ดำเนินกระบวนการประชาคมอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และครอบคลุมทุกภาคส่วน เปิดโอกาสให้ตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับคณะกรรมการ ในระยะเริ่มต้น ควรสื่อสารข้อมูล รวมถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและกฎหมายอย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจ และควรส่งเสริมการกระจายอำนาจ พร้อมใช้ข้อมูลเชิงสถิติร่วมกับความคิดเห็นของประชาชนในการตัดสินใจ

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ตั้งแต่ต้นจนถึงการติดตามและประเมินผล พร้อมสื่อสารข้อมูลอย่างต่อเนื่องและชัดเจน มีการวางแผนร่วมกับประชาชน และกำหนดขั้นตอน งบประมาณ และแนวทางที่ชัดเจนเพื่อให้ดำเนินการได้จริง กำหนดรูปแบบการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ และควรส่งเสริมให้ทุกกลุ่มวัยเข้ามามีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรมุ่งพัฒนาให้ประชาชนทุกกลุ่มและทุกพื้นที่ได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึง เป็นธรรม และลดความเหลื่อมล้ำ โดยควรเปิดเผยข้อมูลการจัดสรรอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจอย่างชัดเจน ควบคู่กับการคำนึงถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณและกฎหมาย รวมถึงการจัดลำดับความสำคัญอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ ควรกำหนดหลักเกณฑ์การกระจายผลประโยชน์ที่ชัดเจนโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ควรดำเนินการอย่างโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลและตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน โดยควรเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อนำไปปรับปรุงการดำเนินงาน ควบคู่กับการมีระบบติดตามและประเมินผลที่เป็นรูปธรรมและมีตัวชี้วัดที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรพัฒนาช่องทางการติดตามและการสื่อสารที่หลากหลาย พร้อมรายงานผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนรับทราบข้อมูล

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะมาจากการที่เทศบาลมีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เช่น การจัดเวทีประชาคม การเปิดรับฟังความคิดเห็น และการสร้างช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและมีโอกาสแสดงความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนเกิดความตระหนักในบทบาทของตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แก้วตา ยาวะโนภาส พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทึบ อำเภอบัวชุม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (แก้วตา ยาวะโนภาส, 2566) โดยผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล จัดอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะมาจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้า

มา มีบทบาทในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การบริหารงานของเทศบาลมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แก้วตา ยาวะโนภาส พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหีบ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด (แก้วตา ยาวะโนภาส, 2566)

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า

2.1 กลุ่มเพศชายและกลุ่มเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล สูงกว่ากลุ่มเพศทางเลือก อาจเป็นเพราะประชาชนในแต่ละกลุ่มเพศมีความสนใจที่จะเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลในแต่ละด้านต่างกันไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แก้วตา ยาวะโนภาส พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหีบ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลไม่แตกต่างกัน (แก้วตา ยาวะโนภาส, 2566)

2.2 กลุ่มอายุระหว่าง 30 - 45 ปี มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ในทุกด้านสูงกว่ากลุ่มอายุระหว่าง 46 - 60 ปี อาจเป็นเพราะประชาชนในวัยทำงานตอนกลางมีความคุ้นเคยกับกระบวนการชุมชนที่มากกว่า สามารถเข้าถึงข้อมูลและช่องทางการมีส่วนร่วมได้สะดวก อีกทั้งมีความตระหนักถึงความสำคัญของการตัดสินใจและการดำเนินงานของชุมชน รวมทั้งสนใจในการติดตามผลและประเมินความคุ้มค่าของโครงการที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จุติพร มาเพิ่มผล พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ไม่แตกต่างกัน (จุติพร มาเพิ่มผล, 2566)

2.3 กลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป กลุ่มค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว และกลุ่มรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ในทุกด้านสูงกว่ากลุ่มพนักงานบริษัทเอกชน อาจเป็นเพราะประชาชนที่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน อาจมีข้อจำกัดด้านเวลาและความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในทุกด้านต่ำกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แก้วตา ยาวะโนภาส พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหีบ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกัน (แก้วตา ยาวะโนภาส, 2566)

2.4 กลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ในทุกด้านน้อยกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. หรือสูงกว่า อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอาจเผชิญข้อจำกัดด้านความเข้าใจในขั้นตอนการมีส่วนร่วม ทำให้การเข้าร่วมกิจกรรม การเสนอความคิดเห็น หรือการติดตามผลโครงการทำได้ยากกว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แก้วตา ยาวะโนภาส พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหีบ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แตกต่างกัน (แก้วตา ยาวะโนภาส, 2566)

2.5 กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด ในทุกด้านสูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท อาจเป็นเพราะประชาชนรายได้ต่ำมีแรงจูงใจและความจำเป็นในการเข้าร่วมกระบวนการพัฒนาชุมชนมากกว่า เพื่อให้สามารถเข้าถึงโครงการและกิจกรรมที่สนับสนุนคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว จึงให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมเวทีประชาคม

การเสนอความคิดเห็น และการติดตามประเมินผล เพื่อให้โครงการที่ดำเนินการสอดคล้องกับความต้องการและสามารถสร้างผลประโยชน์ได้จริง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แก้วตา ยาวะโนภาส พบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหีบ อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทุกด้านไม่แตกต่างกัน (แก้วตา ยาวะโนภาส, 2566)

3. แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรวด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากผลการศึกษาศึกษาสามารถอภิปรายผลแนวทางการพัฒนาในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อาจเป็นเพราะการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมผ่านช่องทางหลากหลาย พร้อมมีกระบวนการประชาคมที่โปร่งใส ช่วยสร้างความเข้าใจและความยอมรับในกระบวนการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี มีการสื่อสารข้อมูลและข้อจำกัดด้านงบประมาณอย่างชัดเจน ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนการกระจายอำนาจและการใช้ข้อมูลเชิงสถิติร่วมกับความคิดเห็นของประชาชนช่วยให้การตัดสินใจมีความสมดุลยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kusmayadi, C. R. K. et al. พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาหมู่บ้านให้มีความยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของคนในพื้นที่ กระบวนการที่ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม ได้แก่ การเข้าร่วมเวทีประชาคมและการประชุมวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน ส่งผลให้เกิดความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และคุณภาพของงานพัฒนาเพิ่มขึ้น (Kusmayadi, C. R. K. et al., 2024)

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการติดตามและประเมินผล ช่วยสร้างความโปร่งใส ความเข้าใจ และความรับผิดชอบร่วมกัน การกำหนดขั้นตอน งบประมาณ และแนวทางที่ชัดเจน รวมถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เป็นระบบ ทำให้การดำเนินงานมีความเป็นระเบียบและสามารถประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การส่งเสริมให้ทุกกลุ่มวัยเข้ามามีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย พร้อมการสร้างแรงจูงใจ เช่น การยกย่องหรือให้รางวัล ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างความยั่งยืนของโครงการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kusmayadi, C. R. K. et al. พบว่า การพัฒนาหมู่บ้านให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของโครงการ และลดอุปสรรคให้ได้อย่างมากที่สุด (Kusmayadi, C. R. K. et al., 2024)

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ที่โปร่งใส เปิดเผยข้อมูล และตรวจสอบได้ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มความเข้าใจของประชาชน การกำหนดหลักเกณฑ์และลำดับความสำคัญอย่างชัดเจน พร้อมใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้การกระจายผลประโยชน์มีประสิทธิภาพและสามารถประเมินผลได้อย่างชัดเจน การส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดและบริหารจัดการผลประโยชน์ ช่วยให้โครงการตอบสนองความต้องการพื้นที่จริง พร้อมกับการเน้นโครงการที่สร้างรายได้และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ ทำให้ผลลัพธ์เป็นรูปธรรมและยั่งยืนต่อชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐวรรณ เพียรหมอ พบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบล่วงหน้า ควรสื่อสารเพื่อให้ทราบว่าผลประโยชน์ที่ได้รับมีผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างมาก (ญัฐวรรณ เพียรหมอ, 2564)

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล อาจเป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลที่โปร่งใส เปิดเผยข้อมูล และตรวจสอบได้ เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของโครงการ การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วม ตั้งแต่การลงพื้นที่จริงจนถึงตัวแทนชุมชนมีส่วนช่วยให้การประเมินสะท้อนความต้องการและบริบทของพื้นที่อย่างแท้จริง การใช้ระบบติดตามที่ชัดเจนพร้อมตัวชี้วัด และการสื่อสารผ่านช่องทางหลากหลาย ทำให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมได้สะดวกมากขึ้น และในประเด็นการประเมินผลลัพธ์เชิงรูปธรรม เช่น รายได้หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน ช่วยสะท้อนความสำเร็จของโครงการและนำไปสู่การปรับปรุงและวางแผนพัฒนาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Alamoudi, A. K. et al. พบว่า ภาครัฐควรสร้างกลไกที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมที่แท้จริง โดยเน้นการ

เปิดเผยข้อมูล การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการมีช่องทางที่ประชาชนสามารถเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการพัฒนาได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (Alamoudi, A. K. et al., 2023)

องค์ความรู้ใหม่

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นกระบวนการเชิงวงจร (Participatory Cycle) ที่ประกอบด้วย 4 มิติหลัก ซึ่งเชื่อมโยงต่อเนื่องกันตั้งแต่การสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดทิศทางการพัฒนา ต่อเนื่องสู่การมีส่วนร่วมในการดำเนินการผ่านการลงมือปฏิบัติและการสนับสนุนทรัพยากรในชุมชน อันนำไปสู่การได้รับและร่วมสร้างผลประโยชน์ โดยเฉพาะด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ ประชาชนยังมีบทบาทสำคัญในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารงาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมที่มุ่งสู่ความยั่งยืนอย่างเป็นระบบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการเชิงวงจรของการมีส่วนร่วมในภาคประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบความแตกต่าง ดังเช่น กลุ่มอายุระหว่าง 30 - 45 ปี มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ในทุกด้านสูงกว่ากลุ่มอายุระหว่าง 46 - 60 ปี นอกจากนี้ แนวทางต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจผ่านช่องทางที่หลากหลาย 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรกำหนดหลักเกณฑ์การกระจายผลประโยชน์ที่เข้าถึงทุกกลุ่มประชาชน และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ควรมีการรายงานผลโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึง ข้อเสนอแนะจากการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในเทศบาลเมืองบ้านกรดต่อไป มีดังนี้ 1) ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยจัดเวทีประชาคมและใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง 2) ควรสนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมและร่วมสนับสนุนทรัพยากรในชุมชนให้มีความสมบูรณ์ทุกพื้นที่ 3) ควรมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างเทศบาลและประชาชนในการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบให้เป็นพื้นที่สีเขียว และ 4) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบถึงความโปร่งใส

การบริหารงานของเทศบาลได้ตลอดเวลา ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้ จากผลการวิจัย พบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด ดังนั้น ควรศึกษารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมกับลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน เพื่อให้การมีส่วนร่วมมีความครอบคลุมและลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่ม นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดในแต่ละด้านการมีส่วนร่วมมาจัดทำข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนมีส่วนร่วม จัดลำดับความสำคัญของโครงการ/ กิจกรรม ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด 2) ควรศึกษาความสำคัญของภาคประชาชนในการมีส่วนร่วมประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด 3) ควรศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อโครงการด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเทศบาลเมืองบ้านกรด และ 4) ควรศึกษามุมมองของภาคประชาชนที่ต้องการเข้าร่วมตรวจสอบข้อมูลผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย.
- กาญจนา กันหมุด. (10 ก.พ. 2569). มุมมองต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (นภารัตน์ ไวยวิเชียร, ผู้สัมภาษณ์)
- แก้วตา ยาวะโนภาส. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหีบ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จตุพร มาเพิ่มผล. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐวรรณ เพียรหมอ. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- นราธร ทองมี. (11 ก.พ. 2569). มุมมองต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบ้านกรด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (นภารัตน์ ไวยวิเชียร, ผู้สัมภาษณ์)
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 113 ก หน้า 1-18. (11 พฤศจิกายน 2542).
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2545). การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองบ้านกรด. (2568). รายงานสถิติข้อมูลประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ขึ้นไป ณ วันที่ 26 กันยายน 2568. พระนครศรีอยุธยา: สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองบ้านกรด.
- Alamoudi, A. K. et al. (2023). The impact of citizens' participation level on smart sustainable cities outcomes: Evidence from Saudi Arabia. *Buildings*, 13(2), 343. <https://doi.org/10.3390/buildings13020343>.
- Kusmayadi, C. R. K. et al. (2024). Community participation in village development: Social reality study in the village development process in Wandanpuro Village, Bululawang District, Malang Regency. *International Journal of Research in Social Science and Humanities (IJRSS)*, 5(6), 124-145.

Nabatchi, T. & Leighninger, M. (2015). Public participation for 21st century democracy. New York: John Wiley & Sons.

Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis. New York: Harper & Row.